

Preek 19-05-2016

Ds Jaco Zuurmond

19 juni 2016 – 1e zondag van de zomer

Jesaja 65, 1 – 9

Lucas 8, 26 – 39

Over verwarring en escalatie

Gemeente van de Levende,

Soms legt ineens de krant de Bijbel uit... en soms is het dan ook gelijk omgekeerd..., legt ergens de Bijbel de krant ook een beetje uit...

In de voorbije week ging het in de krant over 'de stad'. Het ging over het leven in de grote stad. Over de levenskwaliteit in de grote stad. Even nebenbei: Enschede is gestegen op de ranglijst waarin de woonaantrekkelijkheid van de 50 grootste steden wordt gemeten. Dan gaat het over vragen als: zijn er voldoende banen, is er voldoende cultureel aanbod, hoe is het gesteld met de veiligheid, zijn er voldoende koop- en huurwoningen, is er natuur in de nabijheid, heeft de stad een universiteit, kent de stad een historische kern, en zeker ook: kan je er lekker eten...? Wel, in 2006 stond Enschede op de 47e plaats (van de vijftig), nu staat Enschede op 43. Dat gaat de goede kant op.

Op zich gaat het goed met het leven in de grote stad, in Nederland, zo vertelde het artikel. Waar de stad twintig jaar geleden nog het zorgenkindje van de politiek was, daar is de huidige stad booming business. Althans... voor de meeste van haar bewoners. Want dat was vooral de teneur van het artikel in de krant: In de stad gaat het goed met jou, zolang het goed gaat. Niet iedereen profiteert van de geneugten van de stad. Aan de onderkant / achterkant vallen in de stad steeds weer mensen genadeloos uit de boot. En dan is het leven in de stad niet meer leuk. Dan rest alleen nog maar het leven in de buitenwijken, de banlieues, de sub-urbs, omdat het centrum is overgenomen door de rijken en er daar geen enkele betaalbare woning meer te vinden is. Dat leidt tot een splitsing in de stad. En dat leidt weer tot frustratie en sociale onrust.

Kern van het artikel: De stad van vandaag is de plek waar je de tweedeling in de samenleving het scherpst ziet. Juist omdat kansrijk en kansloos zo dicht naast elkaar leven, en tegelijk totaal gescheiden blijken, kan het mis gaan in de stad.

In het Evangelieverhaal van vanmorgen klonk drie keer het woordje 'stad'. Nadat Jezus aan land was gekomen kwam Jezus uit de stad een man tegemoet. Als hun kudde zich in waanzin te pletter heeft gestort vluchten de varkenshoeders naar de stad, om daar hun verhaal te vertellen. En tenslotte gaat de genezen man terug naar huis waarbij dan wordt gezegd dat hij overal in de stad bekend maakte wat Jezus voor hem had gedaan.

De stad doet er toe in het Evangelie van vandaag.

Over welke stad hebben we het? Dat valt te achterhalen.

Het Evangelie speelt in wat 'het gebied van de Gerasenen' wordt genoemd, dat tegenover Galilea ligt. Geraza is één van de tien nieuwe steden die door de Romeinse bezetter zijn gesticht in het gebied aan de overzijde van het Meer van Galilea. De zogenaamde Deka-Polis. Tien prachtige nieuwe steden zijn het, helemaal ingericht volgens de normen van de nieuwe tijd. Steden die hoog zouden eindigen in de ranglijst van woonaantrekkelijkheid, als die er toen ook zou zijn geweest. Deze nieuwe steden zijn de visitekaartjes bij uitstrek van het Romeinse Rijk. Er is cultuur in overvloed aanwezig. Er is een stadion, een theater. De huizen zijn er ruim en mooi. De handel floreert in deze steden als nooit eerder vertoond. Van krantenjongen tot miljonair – als dat verhaal ergens waar wordt, dan hier. Steden als deze bieden ongekennde kansen. En hebben dan ook een grote aantrekkingskracht. Uit heel de wereld stromen mensen toe om hier te wonen, te handelen. Hier komt de hele wereld samen. Het is een soort 'mondialisering' avant la lettre.

Tegelijk kennen steden als deze ook grote risico's. Het kan goed mis gaan met je, in de moderne stad. Als je er niet aan te pas komt. Als er voor jou géén rol is weggelegd in het eindeloze spel van de moderne handel. Als jij niet mee kunt in de mode van de dag. Als de mooie nieuwe huizen voor jou veel te duur zijn. Dan sta je buiten spel in de nieuwe stad. In vodden mag jij je dan kleden. En wonen tussen de graven, aan de rand van de stad, de banlieue... dat is dan jouw plek.

En dan wordt leven verwarrend. Heel verwarrend. In de stad heersen nieuwe zeden, tellen nieuwe normen, gelden nieuwe waarden. Maar jij komt misschien wel van het platte land. Of je vader kwam van het platteland. En daar golden zo andere waarden, normen en zeden. In de manier waarop jij geleerd hebt mens te zijn ben

je eigenlijk helemaal niet opgeleid voor het leven in de stad. Zeker als voor jou die nieuwe waarden helemaal niet blijken te werken. En hoe meer je buiten spel komt te staan, hoe meer het gaat knagen. Die spanning kan zo maar naar binnen slaan. Een demonische kloof, die jij aan den lijve ervaart. De man in het evangelie wordt bezeten door vele demonen.

Soms lopen Bijbel en Krant naadloos parallel.

De verwarring van onze tijd is zo nieuw niet, vermoed ik. Het is van alle tijden. Dat mensen de verwarring niet aankunnen is ook niet nieuw. Dat de spanning die heerst in een samenleving kan escaleren in individuen is ook niet nieuw. En dat je als samenleving dat in feite niet kunt voorkomen – ja, ze hadden hem gebonden aan handen en voeten, maar elke keer trok hij de boeien kapot... zijn kracht dat was de spanning in de samenleving... en hoe meer boeien ze hem omdeden, hoe meer hij die spanning voelde, hoe sterker hij werd... Dat je als samenleving de escalatie niet kunt voorkomen, ook dat is niet nieuw, zo blijkt. En dat het dan vreselijk mis kan gaan... angstwekkend mis...

Terug naar de wereld van gisteren is een begrijpelijk verlangen – maar het is onmogelijk, en dus geen oplossing. Boeien helpen ook niet, zo vertelt het Evangelie van vanmorgen – en ik geloof dat het Evangelie daarin gewoon nuchter gelijk heeft: Meer repressie zal onze moderne samenleving niet helpen. Duidelijker etiketteren – het was een ‘radicale moslim’ – het zal ons niet helpen (waarbij deze week al heel snel bleek dat het nog maar zeer de vraag is of dit überhaupt het adequate etiket is voor Omar Mateen, die 49 mensen doodde in een homobar in Orlando. En ook Thomas Mair, de moordenaar van het Britse parlamentslid Jo Cox, kennen we echt niet als we hem alleen maar ‘rechts radicaal’ noemen). Schelden over en weer maakt alleen de kloof nog groter. En dan zal de escalatie alleen maar verder toe nemen. Zo legt het Evangelie de krant uit.

“Wat is je naam?”, vraagt Jezus aan de verwarde man. En die vraag blijkt in het Evangelie de sleutel voor nieuwe toekomst.

Zo éénvoudig als het lijkt, dit zal natuurlijk gewoon de kunst zijn, ook voor de samenleving van vandaag: Om iets aan die kloof te doen. Om over die kloof heen te stappen. De tweedeling in de stad over en weer niet accepteren, en elkaar juist dan opzoeken. Elkaar in de ogen kijken. In gesprek raken. Het is de enige manier... Hoe ingewikkeld het ook zal zijn...: Alleen door te werken aan ‘samen’ kan de samenleving worden gered.

“Wat is je naam?”

Er stond nog een stukje in de krant deze week. Een mooi In Memoriam over Marian van Rooijen. Die woonde in de Rotterdamse Afrikaanderwijk. Een arbeiderswijk in Rotterdam-Zuid. Met ongeveer 9000 inwoners. Eén op de vijf volwassenen heeft een baan. De anderen leven van een uitkering, of van drugshandel.

In 1970 was Marian, dochter uit een groot katholiek gezin, hier komen wonen. Sindsdien is de wijk totaal veranderd. Alle oorspronkelijke Rotterdamse bewoners trokken weg. Nieuwe bewoners kwamen met een koffer in de hand de straat ingelopen. Marian heeft ze allemaal zien gaan en komen. Volgens Marian veranderde er niet eens zo veel. Het was altijd al een achterstandswijk – het bleef gewoon een achterstandswijk.

En nu ga ik gewoon een stukje voorlezen uit de krant:

“In haar verloederde straat besloot ze zelf iets aan de buurtruzies te doen. Ze belde aan bij de Marokkaanse vrouw die dag en nacht stond te jodelen op haar balkon en harde rai-muziek draaide. Die bleek jarenlang door haar man te zijn mishandeld en was met de kinderen onder de arm weggelopen. De vrouw was vanwege de verloren eer niet uitgenodigd op het huwelijk van haar dochter. „Ach wijffie”, zei Marian. „Had ik dat geweten.””

Wat is je naam, vroeg Jezus.

Ach wijffie, had ik dat geweten, zo reageerde Marian van Rooijen.

Soms sluiten Bijbel en Krant naadloos op elkaar aan.

Elkaar weer aankijken. Echt aankijken. Elkaar aanspreken. Durven bevragen. Echt durven vragen. Echt durven luisteren. Het is de énige weg met toekomst. Juist voor de stad van vandaag.

Amen